

BİR ÇOCUK İSTİSMAR EDİLDİĞİNİ AÇIKLARSA ÖĞRETMEN NE YAPMALIDIR?

İstismara maruz kalan çocuklarda gözlemlenecek davranış ve belirtilerden istismar vakasının farkına varılabilir. Bazen çocuklar size kendileri gelip istismar ile ilgili bilgi verebilirler. Çocuk böyle bir bilgiyle size geldiği zaman ne yapılmalı;

- Bir istismar durumunda ilk olarak yapılması gerekenler:
 - Çocuğu istismar ortamından en kısa sürede uzaklaştırın.
 - Çocuğa yardım edin.
 - Bildirimde bulunun.
- Çocuğun yanında rahat olmaya çalışın. Abartılı tepkiler vermeyin. Paniklemeyin, tepkileriniz hayati önem taşımaktadır.
- Çocukla özel olarak konuşabileceğiniz, konuşmanızın kesilmeyeceği bir yer bulun. Masanın arkasında oturmayın. Çocuğun yanında oturun. Çocuk anlatmaya başladığında duygularınızı ve sözel olmayan ifadelerinizi kontrol edin.
- Çocuktan izin almadan ona dokunmayın. Dokunmanız belki ona istismar olayını hatırlatabilir.
- Yaşadığı olayları anlatması için ona destek olun fakat vermek istemediği ayrıntılar için asla baskı yapmayın. Çocuk anlatımda bulunurken susabilir. Bu durumda tepki vermeyin sadece bekleyin. Çocuğun tekrar anlatma ihtimali çok yüksektir.
- Çocuğun size anlatacağı şeyler ya da muayene sonucu göreceğiniz şeyler sizi şoke edebilir. "Sakin karşılamak" çocuğu desteklemek için önemlidir.
- Çocuğu sadece dinleyin yönlendirici ya da merak edici sorular sormayın. Tüm ilginizi çocuğa verin. Kulaklarınızla, gözlerinizle ve kalbinizle çocuğu dinleyin.
- Çocuğun söyledikleri bitince başka bir şey söylemek isteyip istemediğini sorun. Bu bilgiyi diğer öğretmenler ya da kişilerle paylaşmayacağınız konusunda çocuğa teminat verin.
- Fakat destek almak için yetkili kişilerle iletişime geçeceğinizi söyleyin.
- Çocuğun anlattıklarını çocuk gittikten sonra çocuğun ifade ettiği biçimde aynen raporlaştırın.
- **Gizlilik ilkesine saygı gösterin:** İstismar olayını okulda bu konuda uzman olan kişi dışında başka biriyle konuşmayın. Çocuğun yaşadıklarını ailesi ya da bakıcısıyla paylaşmayın. Çünkü çocuk isteseydi zaten onlarla paylaşırdı. "Unutmayın! Siz bir öğretmen olarak istismar ya da ihmal olayını kanıtlamakla yükümlü değilsiniz. Siz sadece konu ve öğrenci ile ilgili sahip olduğunuz bilgi ve gözlemlerinizi ilgili birimlere bildirmekle yükümlüsünüz. Tüm yapılan görüşmeler ve işlemler kayıt altına alınmalıdır.

İhmal ve istismarı bildirmemek de suç!

ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTİSMARI BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

T.C.K. (5237) Suçu bildirmeme:

Madde 278-(1) İşlenmekte olan bir suçta yetkili makamlara bildirmeyen kişi, **bir yıla kadar hapis cezası** ile cezalandırılır. (3) Mağdurun on beş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, **yarı oranında artırılır.**(1)

T.C.K. (5237) Kamu görevlisinin suçta bildirmemesi :

Madde 279 - (1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini *göreviyle bağlantılı olarak öğrenip* de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, **altı aydan iki yıla kadar hapis cezası** ile cezalandırılır. (2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

BAŞVURU MERKEZLERİ: Çocuktan istismara yönelik bir bilgi geldiğinde veya istismara yönelik ipucu görüldüğünde, konu ile ilgili gerçeklik sorgulanmadan bildirimde bulunulmalıdır. İhmal ve istismar şüphesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir.

- **ALO 183 (ASPB çağrı hattı):** 7 gün 24 saat
- **ALO 154/155 (Polis)**
- **CUMHURİYET SAVCILILIĞI**
- **ALO 156 (Jandarma)**
- **Sağlık Bakanlığı Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) (0232 4020146)**
- **Rehberlik ve Araştırma Merkezleri**

Saklamayın!
ihbar edin!
utanmayın
UTANDIRIN!

ÇOCUK İHMALİ ve İSTİSMARI

Çocuk susar

sen susma

ÇEŞME RAM

Çeşme Rehberlik ve Araştırma Merkezi
İsmet İnönü Mh. 2001 Sk. No:94/1 Çeşme/İzmir
Tel: (232) 712 84 11 www.cesmeram.meb.k12.tr

İHMAL ve İSTİSMAR

Çocuk İstismarı: Bir yetişkin tarafından gerçekleştirilen ve çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranıştır. **Yani çocuğa karşı yapılmaması gerekenin yapılmasıdır.**

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını şöyle tanımlar: "Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek uygulanan tüm davranışlar, çocuğa kötü muameledir."

Çocuk İhmali: Çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüklerini yerine getirmemesidir. **Yani, çocuğa karşı yapılması gerekenin yapılmasıdır.**

Burada, ihmalin; pasif yani bakım, beslenme, sağlık, sevgi gibi ihtiyaçların karşılanmaması gibi eylemler içerdiği ve sürekli gerçekleşebilme eğilimi gösterdiği, istismarın ise aktif ve zaman zaman meydana geldiği unutulmamalıdır. **İHMAL**, istismarın bir önceki basamağıdır, pasif ve sürekli olması bakımından istismar kadar önem taşımaktadır.

FİZİKSEL İSTİSMAR: Çocuğa karşı kasıtlı olarak kullanılan fiziksel güç sonucunda, çocuğun sağlığı, yaşamı, gelişmesi veya onuru açısından fiziksel şiddetle zarar verme durumudur.

Fiziksel İstismarın, kısa dönemde görülenler sonuçları; morluklar, yaralar, kırıklar olduğu gibi uzun dönemde görülen sonuçları ise; düşük benlik saygısı, saldırganlık, öfke ve intikam duyguları, kendine yönelik zarar verici davranışlar, kaygı, korku, okul sorunları ve başarısızlık, mutsuzluk ya da diğer depresyon belirtileri, madde bağımlılığı, evden kaçma olabilmektedir.

DUYGUSAL İSTİSMAR: Çocuğun içindekini, ruhsal yapısını ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü eylemdir. *Fiziksel istismar çocuğun bedenine, duygusal istismar ise çocuğun ruhuna yapılan bir saldıdır.*

Duygusal istismar; tanımlanması en zor ancak en sık rastlanılan istismar türüdür. **Çocuğun**; ilgi, sevgi ve bakım ihtiyaçlarından yoksun bırakılarak psikolojik hasara uğratılmasıdır.

Duygusal istismar, psikolojik örselenme, tek başına var olduğu gibi sıklıkla fiziksel ve

cinsel istismarla birlikte de bulunabilir. Fiziksel ve cinsel istismarın somut hasarları ortadan kalktıktan sonra bile duygusal istismar devam edebilir.

CİNSEL İSTİSMAR: Çocuğun bir erişkin tarafından cinsel gereksinim ya da isteklerinin doymu için cinsel nesne olarak kullanılması ya da kullanılmasına göz yumulmasıdır.

-Yaşanılan vakaların sadece % 10-15'i bildirilmektedir.
-Cinsel istismara uğrayanların % 71'i kız, % 29'u erkektir.
-Yaşamları boyunca en az bir kez cinsel saldırıya maruz kalan **adolesanların oranı % 40'tir.**

Shergold(1990), cinsel istismarın çocuğun üzerindeki etkisini **'ruhun ölümü'** olarak tanımlamıştır. İstismara uğramış bazı çocuklar sanki **içlerinde –ta derinlerde- bir şeylerin bozulduğunu, parçalandığını** hissettiklerini dile getirmişlerdir. **"Hayattaki en kötü şey hafızayı değiştirememenizdir"** sözü de çocukluğunda cinsel istismara uğramış bir yetişkine aittir.

CİNSEL İSTİSMAR DURUMUNDA, ÖĞRETMEN ve ANNE-BABALARA ÖNERİLER

- Çocuğun cinsel istismar ile ilgili **söyledikleri ciddiye alınmalı** ve çocuğu tekrar tekrar sorguya çekmekten kaçınılmalıdır.
- Çocuğun kendisini **suçlamasına** neden olabilecek tavırlardan **uzak durulmalı**, yaşadığı olayın **onun suçu olmadığı** belirtilmelidir.
- Travmatik bir deneyim olduğundan çocuk konuşmaktan rahatsızlık duyabilir. **Yönlendirici sorulardan** ve özellikle yaşanan taciz olayından sonra çocukları konu hakkında **konusması için sıkıştırmaktan** kaçınılmalıdır.
- Travmatik stres belirtilerinin, zamanında yardım alınmazsa "Travma Sonrası Stres Bozukluğu"na dönüşebileceği unutulmamalı ve konu hakkında **çocuk ve aile en kısa sürede bir uzmandan yardım almalıdır.**
- Karmaşık duygular içerisinde olduğu, hayal kırıklığı ve çok kızgın olabileceği unutulmamalıdır. Bu tür duyguların yaşanan travmatik olay sonrasında normal tepkiler olduğu bilinmelidir.
- Yaşadığı olayı anlamlandırmakta zorluk çekebilir. Utanabilir, kendisinin veya sevdiklerinin başına bir şey gelmesinden korkabilir. Ancak bunu bir sır olarak tutması yerine, olayı açığa çıkarmasının daha doğru olacağı konuşulmalıdır.
- Belli bir süre dikkati dağınık olabilir, okul başarısı düşebilir. Bu durumda sabırlı olmak, yaşadığı zorluğu atlatması için çocuğu desteklemek gerektiği bilinmelidir.
- Kendi başına gelenlerin kendi akranlarının başlarına da gelebileceği, yaşadığı sıkıntıları atlatmanın zaman alacağı ama mümkün olduğu söylenmelidir.
- Anne babalar, gündelik yaşamın normal akmasına ve alıştığı düzenin bozulmadan devam etmesine özen göstermelidir.

ENGELLİ ÇOCUKLAR RİSK ALTINDADIR

Önemli risk grubundan birisi zihinsel engeli nedeniyle kendini koruma becerisi yeterli olmayan çocuklardır. Cinsel istismara uğrayan çocukların %5.5'ni hafif düzeyde zihinsel engelli çocuklar oluşturmaktadır. Ancak bu veriler de oldukça sınırlıdır.

- İstismar türleri içerisinde özellikle cinsel istismar için zihinsel engelli bireylerin ciddi risk altında olduklarını söylemek mümkün. **Engelli kızların, erkeklere göre daha yüksek oranlarda istismara uğradıkları** ve bu olguların çoğunluğunun **ensest** tarzında geliştiği bulunmuştur. Araştırmalara göre; **engellileri istismar edenlerin %97 si erkek ve %99 oranında da engellilerin bildikleri ve güvendikleri kişiler olduklarıdır.**
- Engellilerin çok az bir oranının maruz kaldıkları cinsel istismarı başkasına açıkladığı bilinmektedir. Engelliler kendilerine yapılan istismarın acısını içlerinde taşıyarak yaşamaktadır.
- Bu çocuklar için daha kapsamlı ve erken başlayan, sürekli eğitimin gerekli olduğu bilinmelidir.

ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEME YÖNTEMLERİ

- **Çocuk istismarının önlenmesinin en etkili yolu eğitimdendir.** Çocuğun yaşına uygun cinsel bilgiyi alması, bedenini tanıması, özel bölgelerini öğrenmesi ve bedenine dokundurtmama hakkını bilmesi, hayır deme becerisi, iyi ve kötü dokunmayı ayırt edebilmesi, sır saklamaması gibi konular eğitime sağlanır.
- **Eğitimde ilk yöntem**, topluma yönelik yaygın eğitim sağlamaktır. Bu tür aktiviteler gelecekte çocuklarına istismar ve ihmalde bulunacak aileleri eğitmeye, yöneliktir. İlk seviyedeki bu çalışmaların özelliği önleyici amaçlı olmasıdır.
- **Eğitimde ikinci yöntem**, daha önceden çocuklarına karşı istismar ve ihmalde bulunmuş ailelere, deneyimsiz genç ailelere verilmesini öngörür.
- **Eğitimde üçüncü yöntem ise**, resmi olarak tespit edilmiş ve devamlı bir şekilde çocuklarına karşı şiddet ve ihmal uygulayan ailelere yöneliktir.
- **İstismarı artırıcı risklerin belirlenmesi/ bilinmesi ve önleyici tedbirlerin alınması ve gerekli müdahalelerin yapılması da önemlidir.**

